

1. **LOCH** (34) *sb m*

o jasne.

sg N loch (12). ◇ *G* lochu (3). ◇ *A* loch (5). ◇ *L* lochu (1). ◇ *pl N* lochy (4). ◇ *G* lochów (3); -ów (1), -(o)w (2). ◇ *A* lochy (1). ◇ *L* lochach (5); -ach (3) *Leop*, *BielSpr*, *KmitaSpit*, -äch (1) *Mącz*, -(a)ch (1). *Sł stp*, *Cn notuje*, *Linde XVI – XVIII w.*; poza tym *XIX w.* w innym znaczeniu.

1. *Naturalne, głębokie wydrążenie w skale, w murze lub pod ziemią; grot, pieczara, jaskinia; antrum, cavea Calep; caula, cavum terrae, lacuna, spelunca, successus Cn (15)* : Tam wżedłszy Ieremiaśz/ znalazł loch [*invenit domum spelunce*] gdzie wniósł Namiot/ fkrzynię/ y ołtarz kádzenia *BibRadz 2.Mach 2/5 [idem] BudBib 2.Mach 2/5; Calep 78b, 176a*; Y także oną gorą [*Awentyn*] właśnie iákby dęta/ Z przyrodzenia dziurawa/ częścią też wyćięta/ Onę rozboynią y on loch nágotowála Kákułowi/ iákoby ná to vrość miałá. Tam łobie dom vlubił *KlonWor 21, 22*.

Zwrot: »w lochu mieszkać« = *in cavernis terrae habitare Vulg [szyk zmienny] (2)*: *Leop Iob 30/6*; Drudzy w lochách mieszkáią iáko krolikowie *KmitaSpit A3*.

Wyrażenia: »loch ciemny« (1): w iákiś loch ciemny/ nie bez ftráchu Wpadłem nápoły martwy *GosłCast 20*.

peryfr. »loch czarny« = *grób (1)*: Tak iáko ich [*Scyjopody*] záłtáli/ y śmierć náznaczyłá/ W leżączki ich do lochow czarnych pófzło síłá. *KmitaSpit C5*.

»loch ziemny, ziemski« = *caverna terrae Vulg (2:1)*: [*Norwegowie*] by fie nie chowali wkożuchach ciepłych y w fzubach abo też w izbach j w lochach ziemnych Nikakie by nie zetrwali od zimna. *MiechGlab *4*; Mieśfkawáli ná puřtyniách ftrumieniow/ y w ziemnych lochách/ ábo ná gładzikach wodnych. *Leop Iob 30/6; KochPs 197*.

Zestawienie peryf.: »Sybilline lochy« = *groty pod Neapolem, siedziba Sybilli kumeńskiej (1)*: Iażem Fráncuzy/ ia Niemce/ ia Włochy/ Iażem náwiedził Sibylliné lochy. *KochFr 90*.

a. *Gniazdo, łęgowisko (2)* : Irzykowie/ którzy fie w lochach murnych chowáją. *Mącz 12c*; *Cellulae columbarum cavatae*, Lochy w gołębińcu w ktorych fie gołębie łęgá *Mącz 46b*.

2. *Dół wykopany w ziemi, posiadający określone przeznaczenie (9)* :

a. *Piwnica; sirus Calep (4)* : *KochFr 77*; Acz mi miodu Podolłkié pásieki nie dáią/ Ani w mém lochu winá Seremłkié ftawáią [...] Przedsię názyt vbóftwá nieznác w domu moim *KochPieś 37*; NIie [!] wřtyday fye lám wřtępić/ zacny Woiewodá: Czeká cię loch chłódnuchny/ y zdroiowa wodá *PudłFr 12; Calep 984b*.

b. *Rów, przekop (5)* : day przed tym vkopác kilka lochow w ziemi fzeroko iáko piwnice ieden od drugiego opodal [...] y vczynić do nich Stolle táiemne/ ktoremi mogłby thą donieść prochy z beczkámi *BielSpr 64v*; gdy on proch zápalá w onych Lochách ono drzewo ktore ná nich ieřt poprzek y podłuż/ wyniořá ie ku gorze prochy y zbije ludzi wiele *BielSpr 65, 65*.

Wyrażenie: »prochowe lochy« (2): Ale tam więcey godzić/ gdzie prochowe lochy/ Obřzywřzy kule płótnem/ zápáli w nich prochy. *BielSat N2 [idem] BielSjem 37*.

3. *Dziura, otwór zrobiony celowo (w budowlach, sprzętach, narzędziach itp.) o różnym przeznaczeniu; foramen, impluvium, macula, spiramentum Mącz; spiraculum Calag (9)* :

W połączeniach szeregowych (2): Macula etiam significat, Dziurę/ loch/ oko w śiecy. *Mqcz* 203b; Spiramentum, Est per quod exit spiritus, Dziura/ Loch/ skála zkąd wiátr wybiya y dech wychodzy *Mqcz* 408d.

Wyrażenia; »daszny loch« (1): Inspectavit per nostrum impluvium intus apud nos Philocomasium, Przepátrzował go v nas przes dáłzny loch. *Mqcz* 406a.

»dymny loch« = *dymnik* (1): Spiramentum, Dymny loch. Kominék zkąd dym wychodzy. *Mqcz* 408d.

»wietrzny, wiatrowy loch« (2:1): Spiramentum cavernae, Yáskiniá skála zkąd wiátr wychodzy/ Wietrzny zloch [!]. *Mqcz* 408d, 408d; Lufft loch. Wietrzny loch. Spiraculum. *Calag* 341a.

Szereg: »dziura, (albo) loch« (2): Carchesia, Foramina quae in summo mali funes recipiunt. Dury/ álbo/ lochi ná wierfchu máłztu w które powrozy zázodzą dla wciągania żaglu. *Mqcz* 38b, 134d.

4. Otwór naturalny w ciełe ludzkim, tu usta (1) : Orificium, Džiura/ loch álbo wchód do vft/ Wierzch gęby. *Mqcz* 270d.

Synonimy: 1. dziura, gruba, jama, jarz, jaskinia, studnia; 2.a. piwnica, sklep, spiżarnia; b. row, przekop; 3. dziura, otwor.

HJ